

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نماز در مکه و مدینه

دربارهٔ چگونگی نمازگزاردن در سفر، امور ذیل موردتوجه قرار گیرد:

۱. فضیلت نماز در مسجدالحرام و مسجدالنبی ﷺ فراوان است. امام صادق (علیه السلام) از پدراناش از رسول خدا ﷺ نقل کرده است که فرمودند:

صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ عَشْرَةَ أَلْفَ صَلَاةٍ فِي غَيْرِهِ مِنَ الْمَسَاجِدِ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ فَإِنَّ الصَّلَاةَ فِيهِ تَعْدِلُ مِائَةَ أَلْفِ صَلَاةٍ. (ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، ج ۱، ص ۳۰)

نماز در مسجد من، نزد خدا با ده هزار نماز در مساجد دیگر

برابراست، به جز مسجدالحرام که يك نماز در آن با صد هزار نماز برابری می‌کند.

۲. طبق روایات و به فتوای مراجع، نماز جماعت با اهل سنت فضیلت و ثواب دارد، حتی اگر نیاز به اعاده داشته باشد. ۳. به فتوای امام راحل (ره) و مراجع دیگر وقتی در مسجدالحرام یا مسجدالنبی ﷺ نماز جماعت برگزار شد، مؤمنان باید از آنجا خارج نشوند و از نماز جماعت تخلف نکنند و نماز را با سایر مسلمانان به جماعت بخوانند.

۴. هنگام برگزاری نماز، از تجمع در کنار بقیع یا ایستادن در کنار خیابان‌ها و مغازه‌ها یا حرکت برخلاف جهت نمازگزارانی که به سوی مسجد می‌روند، پرهیز شود.

۵. نمازخواندن در کنار بقیع و در داخل آن، ممنوع گردیده است و نمازهای مستحبی مانند نماز زیارت را می‌توان در حرم یا مجموعه محل اقامت خواند.

۶. نماز تحیت (احترام) مسجد در آموزه‌های اسلامی تأکید شده است؛ هنگام ورود به مسجد از آن غفلت نشود.

۷. هنگام برگزاری نماز جماعت، از نماز فرادا جدا خودداری گردد.

۸. به محض شنیدن «قد قامت الصلاة» باید برخاست و در صف جماعت ایستاد.

۹. پیش از نماز صبح، دو اذان و یک اقامه گفته می‌شود. اولین اذان برای نماز شب است که حدود یک ساعت پیش از اذان صبح گفته می‌شود. اذان دوم نیز برای اعلام طلوع فجر و فرارسیدن وقت نماز صبح است و بعد از حدود ۲۰ دقیقه اقامه پیش از شروع نماز گفته می‌شود.

۱۰. در همه نمازهای پنج‌گانه، بین اذان و اقامه، پنج تا بیست دقیقه فاصله است تا نمازگزاران به مسجد برسند. کمترین فاصله بین اذان و اقامه نماز مغرب است که حدود ۵ تا ۷ دقیقه است.

۱۱. اهل سنت اهمیت فراوانی به منظم بودن صف‌های نماز جماعت می‌دهند. امام جماعت قبل از گفتن تکبیرة الإحرام با جملات زیر، نمازگزاران را به منظم ایستادن در صفوف دعوت می‌کند: «سَوُّوا صُفُوفَكُمْ»، «إِسْتَوُّوا»، «اتِّمُّوا الصَّفَّ الْأَوَّلَ فَالْأَوَّلَ»، «سُدُّوا الخَلْلَ» و...

۱۲. هنگام برپایی نماز جماعت، اگر در صف‌های جلو، جای خالی وجود دارد، بهتر است مکان‌های خالی پر شود و از ایستادن در صف‌های بعدی خودداری گردد.

۱۳. اهل سنت اتصال صفوف را در «مکان واحد» مانند مسجدالنبی ﷺ یا مسجدالحرام، لازم نمی‌دانند، ولی شیعیان باید بکوشند درجایی که اتصال برقرار باشد به نماز بایستند. ۱۴. بلافاصله بعد از امام، باید تکبیرة الإحرام گفت و وارد نماز شد.

۱۵. لازم است در رفتن به رکوع و سجده و برخاستن از آن‌ها، از امام جماعت تبعیت کرد و زودتر یا دیرتر از امام، آن اعمال را انجام نداد. دقت شود اهل سنت در نمازهای جماعت پس از برخاستن از رکوع بیشتر از شیعیان صبر می‌کنند، سپس به سجده می‌روند.

۱۶. از تکتف (دست‌بسته نمازخواندن) و تأمین (گفتن آمین پس از حمد) خودداری کنید، زیرا به فتوای فقهای شیعه، این دو عمل باطل کننده نماز است. پس از حمد مستحب است،

«الحمد لله رب العالمین» گفته شود.

۱۷. اهل سنت «بسم الله الرحمن الرحیم» را در نماز، آهسته قرائت می‌کنند.

۱۸. اهل سنت در نماز قنوت نمی‌خوانند، لذا با توجه به اینکه قنوت در فقه شیعه مستحب است، در نمازهای جماعت قنوت خوانده نشود.

۱۹. از هنگام ورود به فرودگاه جده تا بازگشت به آن، از گذاشتن مهر یا کاغذ یا دستمال کاغذی برای سجده در اماکن عمومی خودداری شود. در اماکن اقامتی حتماً باید سجده بر چیزی باشد که بر اساس فقه شیعه، سجده بر آن صحیح است.

۲۰. اهل سنت پس از سجده، بلافاصله برمی‌خیزند، شیعیان بهتر است جلسه استراحت (نشستن کوتاه پس از سجده دوم و قبل از برخاستن برای رکعت بعد) را رعایت کنند، یعنی مکث کوتاهی نمایند و سپس برخیزند.

۲۱. در نماز جماعت، مأمومین باید ذکرهای رکوع، سجده، تشهد و تکبیرها و... را آهسته بگویند.

۲۲. اهل سنت در رکعت سوم و چهارم، همواره سوره حمد می‌خوانند، شیعیان بین تسبیحات اربعه و حمد مخیر هستند.

۲۳. اهل سنت، نیم‌خیز نشستن در هنگامی که تفاوت بین رکعات امام جماعت و مأموم وجود دارد و امام در حال خواندن تشهد است (تجافی) را ندارند. بهتر است شیعیان جهت تبعیت، در نماز جماعت آنان، تجافی نکنند و به حالت تشهد بنشینند.

۲۴. گفتن «الله اکبر» پس از نماز، جزء نماز نیست، بلکه اولین تعقیب نماز است. با توجه به پاره‌ای تبلیغات غلط علیه

شیعه دربارهٔ تکبیرهای پس از سلام نماز، هنگام گفتن تکبیرات، دست‌ها بالا آورده نشوند.

۲۵. حتی المقدور، نماز شکسته به جماعت خوانده نشود؛ اما در صورتی که نماز شکسته به جماعت اقامه شد، دو نماز را با یک نماز اهل سنت اقتدا کنند و بین نماز، به گونه‌ای عمل شود که شکسته بودن نماز معلوم نباشد. ۲۶. نماز خواندن پس از جماعت صبح تا برآمدن آفتاب و پس از نماز عصر تا هنگام مغرب، مورد نهی فقه حنبلی است؛ حتی المقدور از اقامهٔ نماز در مساجدی همچون مسجدالنبی ﷺ در این ساعات، خودداری شود.

۲۷. حتی المقدور در نماز جماعت عصر و عشاء اهل سنت نیز شرکت شود.

۲۸. معمولاً پیکر اموات را برای اقامهٔ نماز میت به مسجدالنبی ﷺ و مسجدالحرام می‌آورند و پس از اقامه نمازهای واجب، نماز میت می‌خوانند. توجه شود وقتی مؤذن می‌گوید «الصلاة علی الأموات یرحمکم الله» قرار است نماز میت خوانده شود. اگر پس از نمازهای واجب نماز میت برگزار شد، حتی الامکان در نماز میت نیز شرکت شود. نماز میت در مذهب حنبلی چهار تکبیر دارد.

۲۹. نماز عصر حدود سه ساعت پس از نماز ظهر و نماز عشاء حدود یک ساعت پس از نماز مغرب برگزار می‌گردد.

۳۰. امام جماعت در نماز صبح روزهای جمعه، اغلب پس از حمد، آیات سجده دار قرآن را تلاوت می‌کند؛ باید هماهنگ با امام، بین نماز، سجده واجب را رعایت کرد و پس از نماز جماعت، نماز را دوباره خواند.

۳۱. هرگز هنگام برگزاری نماز جماعت یا در آستانهٔ آن، نباید

از مسجد خارج شد و نیز نباید در کوچه و بازار و مغازه‌ها اجتماع کرد، زیرا این حرکت، لطمهٔ جبران ناپذیری به حیثیت شیعه و تشیع وارد می‌سازد. ۳۲. هنگام اذان و اقامهٔ نمازها و نیز هنگام خطبه‌های نماز جمعه، از گفتگو با یکدیگر و نماز خواندن و تلاوت قرآن خودداری شود.

۳۳. از مقابل نمازگزاران به ویژه محل سجدهٔ آنان عبور نشود، زیرا بعضی از اهل سنت آن را حرام می‌دانند و از این کار منع می‌کنند.

۳۴. در مسجدالحرام، نباید در مسیر طواف‌کنندگان به نماز ایستاد.

۳۵. در صورتی که پلیس حرم از نماز خواندن نزدیک مقام ابراهیم منع کند، حتماً مراعات شود.

۳۶. نماز طواف مستحبی در همهٔ مسجدالحرام صحیح است. از خواندن نماز طواف یا سایر نمازها در پشت مقام ابراهیم

خودداری شود و آنجا برای کسانی که نماز طواف واجب دارند، خالی گذاشته شود.

بایسته‌های اخلاقی و شرعی

۱. بیش از شروع سفر برنامه‌ریزی شود تا با قرائت قرآن، گفتن ذکر، خواندن نمازهای مستحبی یا نمازهای قضا، شرکت در محافل و مراسم قرآنی و ادعیه و ... حداکثر بهره‌برداری معنوی صورت گیرد.

۲. صدقهٔ روزانه خصوصاً به نیت سلامتی حضرت صاحب‌الزمان ﷺ می‌تواند مفید باشد.

۳. قرآن‌های موجود در مساجد، از جمله مسجدالنبی ﷺ و مسجدالحرام، وقف است و بیرون بردن آن‌ها جایز نیست، لذا برای بهره‌مندی بیشتر از قرآن کریم، بهتر است یک جلد کلام‌الله مجید برای استفاده در طول سفر، همراه برده شود.

۴. در مسجدالحرام و مسجدالنبی ﷺ نباید یکدیگر را با صدای بلند صدا زد.

۵. در مسجدالحرام و مسجدالنبی ﷺ، از گذاردن قرآن روی

زمین یا روی کفش‌ها اکیداً خودداری شود.

۶. در مسجدالنبی ﷺ و مسجدالحرام از دورهم نشستن و با صدای بلند خندیدن و گفت‌وگو با یکدیگر خودداری شود.

۷. به سبب منع شرعی و قانونی، هرگز برای وضو از ظروف و منبع‌های آب مسجدالحرام و مسجدالنبی ﷺ استفاده نشود.

۸. از پوشیدن لباس‌های نامناسب، به خصوص در هنگام رفت‌وآمد در راهروهای محل سکونت کاروان پرهیز گردد.

۹. در فرهنگ دینی و اسلامی ایرانیان، چادر به عنوان حجاب برتر برگزیده شده است. لذا بانوان محترم با استفاده از آن، مبلغ عملی وقار و عظمت زن مسلمان ایرانی باشند.

۱۰. نذورات نقدی و کالایی، به دفتر وجوهات بعثه تحویل و رسید آن دریافت شود تا طبق ضوابط شرعی نسبت به مصرف آن اقدام گردد.

۱۱. ممکن است برخی پروازها زمانی انجام شود که زائر ناچار شود نماز واجب خود را در هواپیما اقامه کند؛ از این رو لازم است قبلاً احکام نماز در پرواز را از روحانی کاروان فراگیرد.

۱۲. برخورد احترام‌آمیز با زائران و مردم، به ویژه احترام به عقاید و آداب دیگر مسلمانان مورد انتظار است.

۱۳. در برخورد با زائران و حجاج دیگر کشورها، لازم است آداب و اخلاق اسلامی را مراعات و با اخلاق نیکو، آنان را به تشیع و نظام جمهوری اسلامی ایران علاقه‌مند کرد.

۱۴. هرگز اشیاء، پول‌ها یا وسایل یافت شده در معابر یا اماکن عمومی و مساجد، برداشته نشوند.

۱۵. توصیه می‌شود برای استفاده از فرصت زیارت در اماکن زیارتی مانند بقیع، زیارت‌نامه‌های معتبری مانند «زیارت امین‌الله» را به حافظه سپرد.

توصیه‌های اخلاقی و عبادی ویژه زائران حج تمتع

